

MONOGRAFIC

rc(467.1)/938

aran

ATH DIA

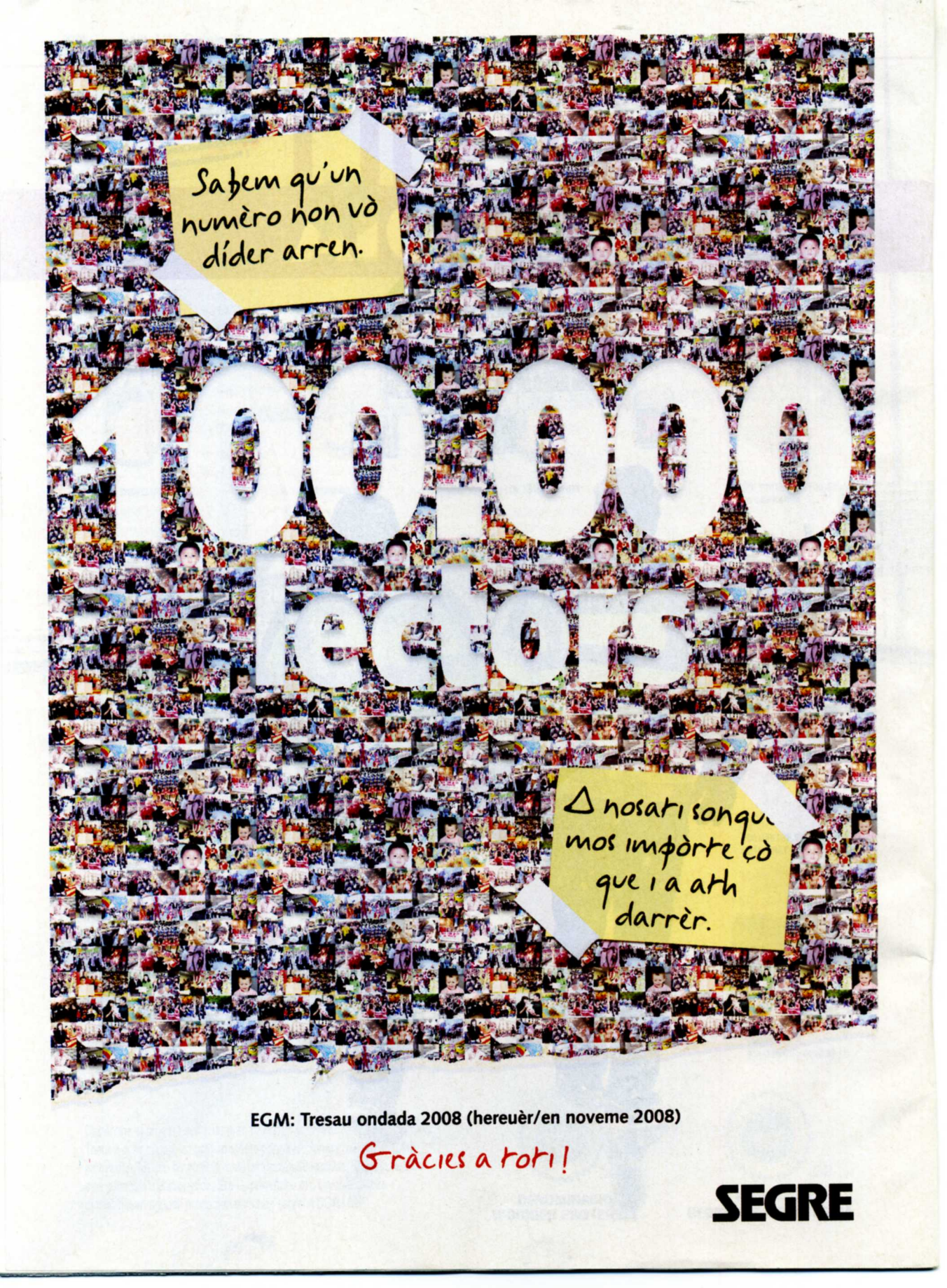
Universitat Autònoma de Barcelona
Servei de Biblioteque
Biblioteca de Comunicació
i Hemeroteca General

Hereuèr deth 2009 · Numèro 33

NHÈU
UN AN EN
BLANC

ZEGRE

Sabem qu'un
numèro non vò
dider arren.

100.000
lectors

Δ nosati sonque
mos impòrte cò
que i a ath
darrèr.

EGM: Tresau ondada 2008 (hereuèr/en noveme 2008)

Gràcies a toti!

SEGRE

4

Nhèu
enguan qu'auem
un des iuèrns mès
blanqui que
s'arrebremen.

per Neus Martí

 Servei de Biblioteque
Biblioteca de Comunicació
i Hemeroteca General

18

R. Baylina
"Era nhèu non mos
a de hèr a
desbrembar eth
cambi climatic"

per A.Sàez

22

Marcha
Beret Era equipa
aranesa Vitaldent
gran trionfadora
dera corsa

per N.Martí

Nhèu mès deth compde?

Es darrèri iuèrns era nhèu qu'ère un ben escàs. Tant ei atau que s'auien arribat a hèr publics estudis qu'avertien qu'en ua quinzea d'ans sonque se poderie esquiar a compdar dera còta 2000. Eth hantauma deth cambi climatic que volaue sus eth Pirenèu. Mès aguesta sason, de nhèu non ne manque pas. Encara èrem ena tardor quan queigueren es prumères talabarnes e, dempús d'alavetz, non a parat. Qu'ei normau açò? Expèrts en climatologia dera UdL soslinhen que non podem comparar pas aguesta sason damb era des dus o tres darrèri ans pr'amor que viégem d'ua situacion de sequera deth tot alarmanta.

26

Istòria
Projecte de
recuperacion dera
memòria istorica
en Aran

27

Bramatopin
Eth grop de
musica tradicionau
publique eth sòn
prumèr disc

29

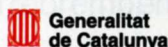
Caçaires
Roger de Gràcia
pòrte dera tele as
libraries era sua
experiència

 Edite Diari Segre, S.L.U.
Depòsit Legau: L-1160-05.

 aran
ATH DIA

 President: Robert Serentill Utgés.
Director Executiu: Juan Cal Sánchez.
Coordine: Anna Sàez Mateu.
Maquetacion: Anna Barcala Sivent.
Impression: Lerigraf SLU.

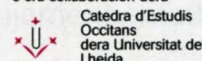
 Damb eth suport dera
Generalitat de Catalunya

 Generalitat
de Catalunya

e eth Conselh Generau d'Aran

 Conselh
Generau d'Aran

e era colaboracion dera

 Catedra d'Estudis
Occitans
dera Universitat de
Lheida

Collaboren en aguest numerò: Mikel Aristregi, Francèsc Boya, Aitor Carrera, Angelina Cases, Mireia Faure, Anna Geli, Xavi Gutiérrez, Eisharc Jaquet, A. Marqués, Neus Martí, Maria Monge, Jèp de Montoya, Alba Orrit, Josèp Loïs Sans, Jordi Suïls, Xavier Ubeira e Andreu Vidal

Un ar

en blanc

ERA AUTA CARA DERA NHÈU

per Neus Martí

FOTOS: MIKEL ARISTREGI

Gèr deth 2007. Era inquietant manca de nhèu des darrèri iuèrns que s'agrade damb ua sèria d'informes sus eth cambi climatic qu'auguren qu'era nhèu desapareisherà deth Pirenèu per jos des 2000 mètres en sonque 15 ans. Sense coratge de contradir as scientifics, enguan qu'auem un des iuèrns mès blanqui que s'arrebremen. Çò qu'aué ei un aleujament entath sector toristic, hè sonque pòc mès de miei sègle t'obligaua a demorar en pòble mesi sencers enquiara primavera. Que son es dues cares deth no-mentat òr blanc.

Fòrça nhèu ath nòrd dera peninsula e ua ondada de calor sense precedents en Australia. Efèctes de 'El Niño'? Es científics diden qu'encara ei lèu entà aventurar teories.

Era majoria des persones, quan pensen ena Val d'Arán, que lis ven ath cap era nhèu, er esquí, es vacances... E que non ei cap estranh qu'açò succedisque: era Val d'Arán presenten un entorn naturau excepcional e albergue ua des estacions d'esquí més importantes der estat espanhòu. Agustè hèt a provoça que, tan dehòra coma laguens deth territòri aranés, òm restaque aguestes montan-

hes damb eth torisme e, mès en concret, damb er esquí.

E, de hèt, fòrça gent d'Arán viu, dirèctaments o indirèctaments, deth torisme de nhèu. Mès tanben i a un sector anautit dera poblacion que non ne depen. Qu'ei eth cas des professors, es banquèrs, es pastissèrs, es treballadors des administracions, es pagesi, es investigadors, es mètges, es bibliotecaris, eca. Çò qu'ei evident, mès, ei que tota aguesta gent conviu a diari damb era nhèu e, era presència d'aguest element, qu'ena actua-

Se non ei en tot palejar era nhèu, non i a manèra de poder accedir ath coche.

litat ei eth motor economic deth país, fòrça còps se convertís en un autentic mau de cap: coches acogadi pera nhèu, carretèras intransitables que requerissen er usatge de shènes, pòrts de montanha barradi e risc de hèr-se mau a causa dera preséncia de gèu enes trepadèrs. Aguesti son bèri exemples de çò que pòt representar ua nheuada fòrta ena vida vidanta des abitants d'Aran.

De tot biaís, maugrat era incomodat que pòt representar conviuer damb un mètre de nhèu enes trepadèrs e enes carretèras, es ad-

ministracions araneses, catalanes e espanhòles an invertit fòrça sòs entà pr'amor de facilitar era vida as abitants des poblacions de nauta montanha.

Maishines trèirnhèus, camions qu'escampen sau pes carretèras entà esvitar gelades, brigades municipaus treballant entà hèr circulables es trepadèrs e còssi policèrs informant der estat des carretèras quan aqueth ei complicat, son bères ues des accions que faciliten era circulacion peth territòri aranés.

Ancianamets, era mobilitat des perso-

Adelina passe des cent ans e n'a vist de toti colors. Mos explique que quan ère joena era nhèu t'obligaua a demorar-te en tòu pòble enquiara primavera.

nes non ère tan anautita coma ac ei ena actualitat. Era vida en nauta montanha ère sus-tot malaisida a mejans deth sègle XX. Era climatologia advèrsa e era manca de comunicacions damb er exterior pendent es mesi d'iuèrn aumentauen era duresat deth dia a dia des abitants dera Val d'Aran. Alavetz non existie tota era maishinària que se dispòse ara e, ua nheuada moderada podie supausar eth hèt impossible de baishar tàs pòbles prò-plèus a crompar eth pan e d'outes viandes. "En iuèrn, damb es primères nheuades nosates ja non mos moigüiem deth pòble enquiara primavera. Auïem emmagazinada sufisenta haria entà poder-mos hèr a còder eth nòste pròpri pan e mos alimentàuem dera carn que mos daue eth bestiar. Passàuem es dies en tot suenhar des vaques e dera casa. Normaments non auïem de besonh gèsser deth pòble entad arren", explicaue Adelina Pérez, ua vesia d'Arres que lèu complirà 101 ans.

Era primèra carretèra que se bastic ena Val d'Aran, en tot facilitar enòrmaments eth contacte damb era rèsta de Catalonha, siguec era carretèra deth Pòrt dera Bonaigua (C-28), inaugurada er an 1.924. Eth punt mès naut d'aguesta carretèra se tròbe a 2.072 mètres. Aguest siguec eth primèr auanç entà ar-ténher era melhora des comunicacions damb era rèsta der estat. Ath cap de lèu tres decèn-nis, er an 1.948, s'inaugurèc er ancian tunèl de Vielha, eth quau non permetec era circu-lacion normau peth sòn interior enquiara an 1.965. Eth tunèl supausèc ua reduccion de quilomètres important en trajècte entre Fran-ça e Catalonha, en tot perméter era circula-cion de veïculs pesadi qu'ancianaments son-que podien accedir o gèsser de Catalonha pe-ra carretèra deth Pòrt dera Bonaigua.

Atau donques, era Val d'Aran se dauric camin entar estat espanhòu e, era inaugura-cion dera estacion d'esquí en decènni deth 1.960 provoquèc un aument significatiu deth nombre de veïculs que circulauen pes car-

Adelina Pérez, ua vesia d'Arres que lèu complirà 101 ans.

"Damb es prumèras nheuades ja non mos moigüem deth pòble".

retères araneses. D'alavetz estant, aquest número a aumentat endormaments enquiath punt que, aué en dia, passen peth nau tunèl de Vielha, inaugurat eth passat 4 de deseme de 2007, apuprètz uns 3.000 veïculs jornaliers.

DESPLAÇAMENTS INTÈRNS

Cau ahíger ath transit existent ara carretèra N-230, es desplaçaments intèrns dera Val d'Aran. Era majoria des abitants d'Aran an de besonh eth coche entà accedir as sòns lòcs de trabalh e es mainatges des pòbles van tà estudi damb er autobús deth transpòrt escolar. Fòrça còps, es accèssi per carretèra ad aguesti nuclèus petiti son fòrça complicadi. Era majoria des pòbles aranesi, mès, dispòsen de maishines trèirnhèus de diferentes mesures que permeten netejar era carretèra qu'accedís ath nuclèu e es carrèrs deth pòble, en tot ajudar d'aguesta manèra a melhorar era circulacion des vesins, encara qu'a viatges, en cas de nheuades fòrça fòrtes, se hè imprescindible er usatge de shènes.

En cas dera N-230, eth procès que se seguís ara ora d'activar tota era maishinària ei un shinhau mès complexa. Ena boca nòrd deth tunèl i a installat un Centre de Contraròtle deth que se velhe peth bon foncionament deth tunèl e dera carretèra. Ei aquí a on, jornalieraments, arribe per fax era informacion meteorologica. Quan arreceben un comunicat qu'alèrte de possibles nheuades enes pròplèus dotze ores a còta que pòt afectar eth tunèl, s'actíve era fasa d'alèrta. En prumèr lòc, se comuniqua era situacion ath còs des Mossos d'Esquadra e ara Sosdelegacion deth Govèrn e, dempús, s'amien a tèrme un seguit de mesures preventives entre es que i a recorridi de vigilància pera carretèra e eth tunèl e, en cas qu'es temperatures descenen a nivèus negatius, se procedís a tirar sau ena cauçada.

En moment en qué se met a nheuar de manèra un shinhau intensa, s'actíve era Fasa d'emergéncia 1. Se talhe eth pas peth tunèl as

Es maishines trèirnhèus se meten en marcha en Aran tan lèu quèn es primèras talabarnes entà garantir que non s'arture era vida vidanta des ciutadans.

Era Bonaigua a estat barrada sies còps mès enguan qu'est an passat.

veïculs articuladi e s'adapten es parcatges que i a en Vilaller e en Vielha entà qu'aguesti veïculs s'i poguen estacionar. Ath madeish temps tanben se procedís a realizar es "tractaments curatius". Aguesti tractaments consistissen en mèter en foncionament dètz camions, cinc en cada boca deth tunèl, que s'encarguen de trèir era nhèu dera carretèra e ath madeish viatge de tirar sau entà evitar era formacion de gèu. En cas qu'era nheuada s'intensifique, qu'ei de besonh e de caractèr obligatòri er usatge de shènes.

En cas qu'era nheuada non remetesse e

Installar es shènes en coche entà circular pes carretères nheuades s'a convertit en un gèst quasi abituau. Era Bonaigua a estat barrada sies còps mès enguan qu'est an passat.

s'anèsse intensificant de mès en mès, damb era aparicion de lauegi ena carretèra que hesen impossible era circulacion, s'activarie era Fasa d'emergéncia 2, en tot talhar totauments eth transit. Se contunharie de trabalhar ena carretèra e, en cas que siguesse de besonh, se demanarien mejans de supòrt a Proteccion Civila. En cas que siguesse de besonh activar era Fasa d'emergéncia 2, s'enviarie un comunicat as Mossos d'Esquadra, ara Guardia Civila, a Pompièrs e a Teleruta, ua entitat deth Ministèri de Foment que comunique der estat des carretères de tot er estat a temps reau.

Eth protocòu que se seguís ena C-28, era carretèra deth Pòrt dera Bonaigua, e era

C-142B qu'accedís tà Beret, totes dues dera Generalitat de Catalonha, ei fòrça similar ath dera N-230. Eth Departament de Politica Territoriala e Òbres Publiques dispòse d'un Parc de Carretères en Vielha damb un totau de quate maishines. Dera madeisha manèra que passe ena N-230, quan i a un avís de nhèu o de temperatures fòrça baishes, se tire sau enes carretères entà esvitar era formacion de plaques de gèu. En moment qu'eth Parc de Carretères Centraus arrecep un anonci de

Es científic avertissen qu'era sequèra des darrèri ans mos hè a percéber aguest iuèrn coma mès singular deth qu'ena realitat ei. Qu'auem un iuèrn coma un aute, totun mès plujós.

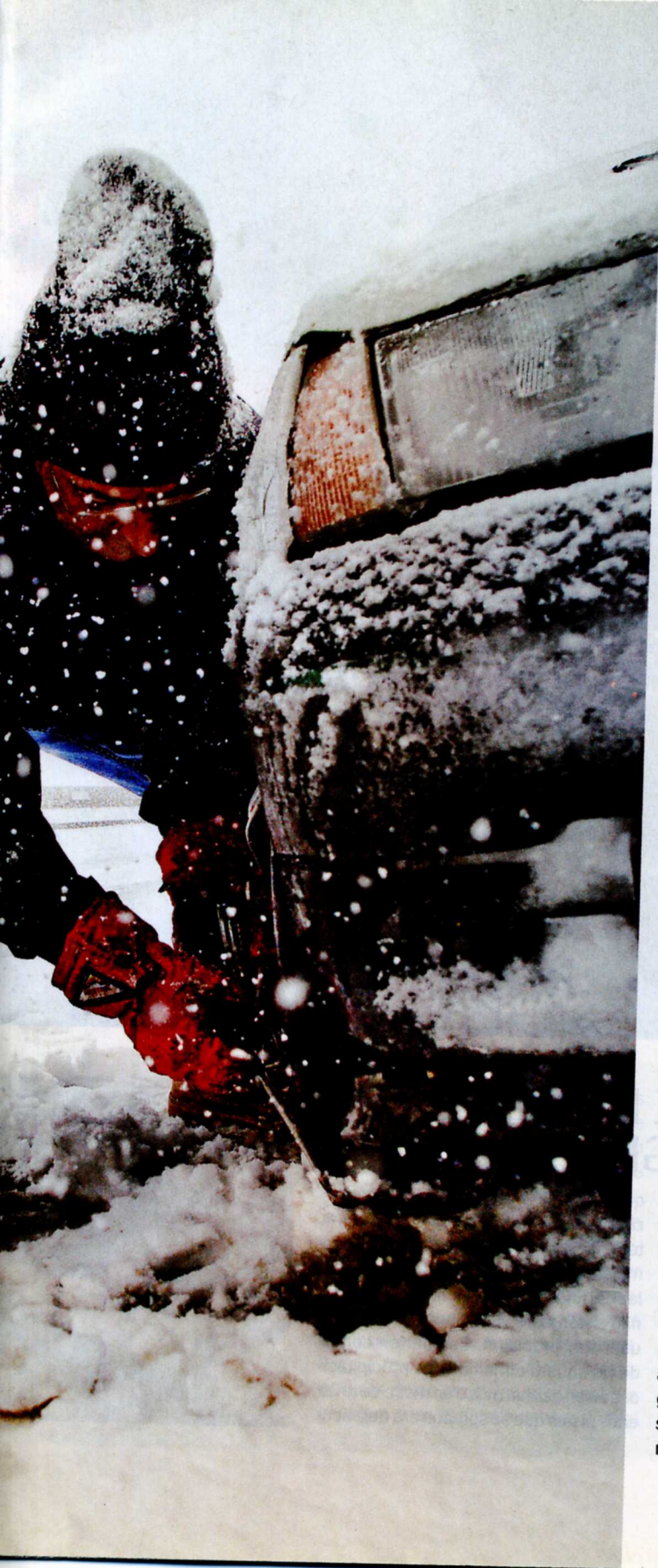
nhèu, avertissen as parcs locals e aguesti activen es maishines trèirnhèus que tanben tirèn sau. En cas de nheuades fòrça fòrtes, lauegi sus era carretèra o risc fòrça anautit de que se produsisquen, se procedís ath barrament deth tram deth pòrt dera Bonaigua.

Atau madeish, eth Conselh Generau d'Aran e eth Departament de Politica Territorial e Òbres Publiques, arribèren, eth passat mes de deseme, a un acòrd de colaboracion entà utilizar un sistèma peonèr que preten mitigar eth risc de lauegi en Pòrt dera Bonaigua, en tot melhorar athau era mobilitat per aguesta carretèra pendent es mesi d'iuèrn. Aguest sistèma consistís ena collocacion d'un aparelh nomenat Dasybell apròp dera superfícia ena que se vò provocar eth laueg. Ara seguida se provòque ua explosion d'ídriogen e oxigèn

qu'ei era responsabla de desacadiar eth laueg.

Mès non tostem se pòt controliar era nhèu e, a viatges, ua nheuada primairenca pòt suspausar un autentic mau de cap. Aguest si-guec eth cas de Hilari Godoy, un pagés deth Palhars Sobirà qu'en ostiu auie portat es ramats tà Aran entà pr' amor que peishessen pes prats de nauta montanha. Ua intensa nheuada a principis de noveme provoquèc qu'un totau de 15 caps de bestiar equin demorèssen atrapadi enes montanhes deth Cap deth Pòrt dera Bonaigua. Accedir ar endret a on èren es shivaus a pè ère impossible a causa dera fòrta pendent dera montanha e as ueitanta centimètres de nhèu que i auie dejà acumuladi. A Hilari li calec logar es servicis d'un elicotèr que, prumèr portèsse minjar as ani-

maus, e ath cap d'uns dies la portèsse ena zòna a on aguesti èren atrapadi. Per sòrt, es shivaus se trobauen en bon estat de salut e poderen baishar dera montanha, ajudadi pes pagesi, peth sòn pròpri pè. Eth cas de Hilari non siguec cap un cas isolat, d'auti pagesi tanben se trobèren damb eth madeish problèma, e aguest tanpòc a estat eth prumèr còp que se daue aguesta situacion: hè ueit ans tanben siguec de besonh evacuar es ramats des montanhes damb era ajuda d'elicoptèrs.

D'aguesta manèra donques, demore evident que viúer e trabalhar en zònes de montanha, a on era nhèu ei un element mès dera vida vidanta, pòt arribar a hèr-se fòrça complicat. Maugrat açò, es accions amiades a tèrme pes diferents administracions an permetut, ath long des darrèri ans, poder incrementar de manèra notabla era qualitat de vida des abitants deth país. Pòga pòc s'auance entà pr'amor de melhorar es comunicacions e aumentar era seguretat enes vies de nauta montanha.

ETH CENTRE DE PREDICCIÓN DE LAUEGI DERA VAL D'ARAN

Er an 1.988 se constituïc eth Centre de Prediccion de Lauegi dera Val d'Aran, un organisme integrat laguens deth Conselh Generau d'Aran, que compde damb era preséncia conthada d'un tecnician de nhèu e lauegi e un aute especialiste que trabalhe pendent es mesi d'iuèrn. Eth sòn prètzhet consistís, principaments, ena prediccion de lauegi enes carretèrs C-28 e C-142B, era obtencion de donades nivologiques entara elaboracion deth Butletin de Perilh de lauegi que realize eth Seruici Meteorologic de Catalonha, atau coma era mantenença des observadors nivometeorologics, des estacions automatiques e des punts de contraròtle. Ath delà, ath long der an tanben organizen diuersi còrsi de divulgacion e formacion adreçada ad aqueres personas que vòlen gaudir dera montanha d'ua manèra mès segura.

TIETZ COMPDE DAMB ETH RISC DE LAUEGI

Coma mès nhèu acumulada, mès s'incremente eth risc de lauegi. Risc que se mitigue damb voladures contarotlades entà garantir era seguretat des esquiadors. Ena dimenjada de San Valentin es coches qu'èren istoriques e es condicions perfectes entà practicar espòrts blanqui. Totun, eth nivèu d'alèrta per lauegi ère eth maximal, era quau causa portès as responsables des estacions d'es-

quí de tot eth Pirenèu e as administracions a desacadiar lauegi enes còtes nautes entà retirar es comisses de nhèu acumulada. Se tracte de voladures contarotlades. En Baqueira s'amieca a tèrme un nau sistèma de vibracions que garantis ua major precision. Cau tier en compte qu'auquera dimenjada es precipitacions auien deishat mès d'un mètre de nhèu enes pistes que se somaue ara dejà acu-

Corsi de formacion en nhèu, lauegi e seguretat deth Conselh Generau d'Aran.

mulada. A nheuat lèu era mitat de dies que pòrten dubèrtes es pistes, çò que se tradús en mès de 8 mètros de nhèu vèrge en punts dera còta 1.800 e lèu de 10 mètros ena 2.500 (ja dehòra de pistes) acumuladi dempús dera prumèra nheuada de finaús d'octobre. Sense docte, coches istoriques. Era nhèu, en èster perfectaments contarotlada, non supause cap risc entara practica der esquí, mès que cau mantier-se laguens des pistes. Pòt dar fe d'açò eth joen Marc Ginesta, qu'a fins de noveme siguec estonat per un laueg quan esquiaue dehòra de pis-

tes ena zòna dera Vinheta (Orri) damb quate amics mès. Ginesta, de Reus, mès que demore en Betren, gessec a practicar esquí de montanha e se vedec estonat per un laueg.

Erosaments, es sòns companhs, que resultèren indemnes, poderen cridar immediataments as servicis d'emergècia e eth joen podèc èster transportat en elicotèr enquiar Espitau dera Val d'Aran, a on li practiquèren es prumèrs suenhs. Posterioraments, siguec transportat tar espitau Sant Joan de Reus damb fractura d'umèr.

RAMON BAYLINA

ETH RESPONSABLE der Observatòri Meteorologic de Sòrt ei un apassionat dera climatologia. Neishut en Barcelona, hè fòrça ans que demore en Palhars Sobirà, a on tanplan a metut en marcha eth portau d'internet meteosòrt. Era sua experiéncia la pòrte a afirmar qu'era nhèu d'aguest iuèrn non mos pòt hèr a pèrder de vista eth cambi climatic. Eth problèma non s'a resolut cap.

per A.Sàez

“Eth cambi climatic ei ua realitat”

Ramon Baylina mos avertís qu'eth “sonque” ei un observador. Un notari deth clima. Mès, sense dobte, tanben ei un gran coneishedor des fenomèns meteorologics qu'afècten es Pirenèus. De hèt, er Observatòri Meteorologic de Sòrt ei un des mès prestigiosis der Estat. E des melhor equipadi. Autanplan dispòse de sismograf.

Ramon Baylina soslinhe que se ben ei cèrt qu'aguest iuèrn ei generós damb era nhèu, non mos cau cantar victòria e mos cau contunhar de velhar pes consequéncias dramatiques que pòt auer eth cambi climatic. “Ei ua realitat. E non ac digui jo, ac diden es científics mès prestigiosis”, avertís. Eth, en tot cas, assegure que jamès non s'embarcarie en ua aventura restacada damb eth torisme de nhèu pr'amor qu'en pògui ans, sonque serà possible esquiar per dessus dera còta 2000.

En tot tier en compde que dempús de

1986 pren donades dus còps ath dia, mos cau préner seriosaments eth sòn avertiment.

Auem de considerar aguest iuèrn coma anormau d'un punt d'enguarda climatologic?

En absolut. Eth temps que hè aguest iuèrn entre laguens des paramètres dera normalitat. Ei cèrt que nhèue mès que d'auí ans, plan bon cada an sigesse atau, pr'amor qu'era nhèu ena nauta montanha beneficia a toti, non sonque ath sector der esquí. Es pagesi qu'an tèrres cent quilomètres mès enjós tanben ne gesseràn beneficiadi, pr'amor qu'era nhèu ei ua increïbla resèrva d'aigua.

S'ena primauera non hè massa calor, serà un bon an.

Ac ditz pes aiguats?

Non. Quan arribe era primauera, ua part dera nhèu dera montanha acabe

enes arrius e, encara qu'açò pòt provocar creishudes mès o mens importantes, açò ja se ten en compde. Ua auta porcion de nhèu se filtre ena tèrra e, fin finau, i a ua tresau part que se sublime, que s'evapore.

Se hè massa calor e, sustot, se ven de còp, era nhèu que s'evaporarà massa e açò mos harà a pèrder part des resèrves qu'auem acumulat.

Mès encara que sigue positiu, non a nheuat mès?

Òc, a nheuat fòrça. Jo viui en Esterri d'Àneu, en Palhars Sobirà, e enguan ja auem agut trenta nheuades, çò que non ei massa freqüent. Mès mos cau tier en compde que viégem d'uns ans extraordinàriaments shuts. Hège quate ans, per exemple, qu'èrem per jos era mejana de ploges. Açò vò déder

qu'era sensacion qu'auem ei que nhèue mès deth qu'ena realitat nhèue. Ei a déder, hège tanti iuèrns que non vedíem nhèu qu'ara mos semble que n'i a massa e non ei cap cèrt. Sonque cau demanar ara gent grana deth Pirenèu, e toti te dideràn qu'an viscut iuèrns damb mès precipitacions de nhèu.

Aguesti ans de sequèra en qué non

nheuaue coïncidiren damb era publicacion d'un estudi en qué s'aver-tie qu'entre eth 2020 e eth 2050 sonque se poderie practicar er es-quí per dessus dera còta 2000.

Coneishi aguest estudi, ei d'un des climatològs mès importants der estat espanhòu e, donques, me merite tota era confidança. Mès ei qu'ath delà, era experiéncia personau coma observa-

RAMON BAYLINA:

“Era nhèu non mos a de hèr a desbrembar eth cambi climatic: en pògui ans non se poderà esquiar per jos des 2000 mètres. Serie bon diversificar era aufèrta”

dor meteorologic me pòrte a ratificar en detalh aguestes afirmacions. Cada an nhèu mès tard, mès pòc temps e en còtes mès nautas. Ac illustraré damb un exemple fòrça significatiu. Abans deth 1992 era estacion d'esquí de Baqueira non auie ne un solet canon de nhèu artificialiu. Per qué? Donques pera simpla arrason que non l'auie de besonh. Ena vesant nòrd des Pirenèus, per dessus dera còta 1500 tot er iuèrn que i auie nhèu. De non èster atau, non s'auesse pas metut en marcha aguest negòci. Ara creigui qu'an 800 canons. Damb açò ei tot dit. Vas tà esquiar e as un mètre de nhèu artificialiu e a tocar ves es vaques en tot pèisher. Per descomptat que jo non invertirie en torisme de nhèu... Serie bon diversificar era aufèrta pr'amor que i a ua realitat incontestabla. Ara longa sonque se'n sauvarà Boí-Taüll, qu'a totes es pistes per dessus des 2.000 mètres... E maugrat açò jo tierie en compde que non ei cap bon depèner deth temps.

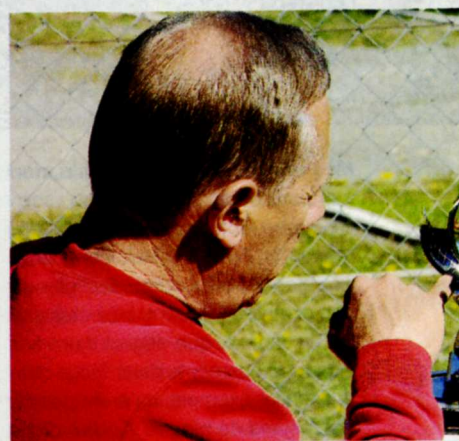
Se quauquarren positiu auec era sequèra ei que toti siguérem consciènti qu'eth cambi climatic non ei cap entelèquia.

Òc, e ara non mos calerie confiar. Enguan a nheuat fòrça, plan segur. Mès er iuèrn non s'a acabat e non sabem qué passarà er an que ven. Mos cau tier en compde qu'encara que i a agut fòrça borrasques der Atlantic qu'an portat fòrça precipitacions, es temperatures an estat nautas. Non a hèt massa heired. A jo m'agrada fòrça hèr fotografies de gèu e enguan pògues n'è pogut hèr. Damb açò

voi díder que serie un error pensar qu'eth cambi climatic non ei ua realitat, e que ja non mos cau preocupar. Mèslèu eth contrari. Ara qu'auem resèrves auríem d'èster mès consciènti que jamès pr'amor qu'era aigua ei un ben fòrça escàs que cada còp serà mès estimat. Non pòt èster que quan Barcelona patie sèt se pretenesse panar aigua a d'auti territòris e ara que non sentem eth problèma tan apròp mo'n desbrembam e ací non a passat arren. Mos cau anar alèrta, pr'amor que dilhèu enguan ja tornaram a auer de parlar d'aguest problèma. Ei massa lèu entà pensar qu'era nhèu l'a resolvida.

Atau que mos cau hèr cas ara gent grana, que tant ena montanha coma ena plana, mos asseguren qu'abans es iuèrns èren mès crus.

Òc, mès compde, qu'es arrebrembes son capriciosí. Çò que mos cau hèr cas qu'ei as científics, as taules de donades climatiques hètes sistematicaments pendent ans e ans. Díder qu'abans hège mès heired pr'amor qu'atau ac arrebrembam mos portarie a ua enganha. En prumèr lòc, abans non auíem es teishits qu'auem ara e passàuem mès heired. D'ua auta banda, es cases èren mens condicionades. Donques, plan segur qu'er arrebrembe serà de heired intens, mès cau verificà'c damb donades objectives. Quan jo ère petit en Barcelona arrebrembi passar un heired espanτός... Mès seguraments a mès a veir qu'anaue damb pantalons cuerti que non pas damb es grads que s'artenhien.

entrevista

Er Observatòri Meteorologic de Sòrt ei un des mèss prestigiosi der Estat.

NHÈU

22

Trenta ans en marcha

ERA EQUIPA ARANESA VITALDENT ARAN, GRAN TRIONFADORA DERA MARCHA BERET, UA CORSA QUE VÒ AUER UN LÒC EN CALENDARI INTERNACIONAU

per Neus Martí

Un totau de 1172 esquiaires de 6 a 66 ans participèren eth dia 1 de heuèr ena ja classica Marcha Beret, qu'arribèc ara trentau edicion damb er estimulament de tornar a èster ua corsa puntuable entath Campionat d'Espanha de longues distàncies, ath delà de formar part deth Circuit de Copa Catalana. Mès ath delà d'aguestes reconeishences oficials, eth sindic d'Aran, Francés Boya, soslinhe que "era consolidacion d'un eveniment esportiu ath long de trenta ans ei tot un succès, sustot s'aguesta porfiança servís entà promòir un espòrt coma er esquí de hons, que soent a estat considerat eth frair praube dera familha, de mès en mès nombrosa, des espòrts blanqui". E òc, un des succèssis dera Marcha Beret ei, justaments, eth hèt d'auer arthenhut d'arraïtzar e atrèir tanti esportistes coma aficionadi ath long de tres decènnis. Dilhèu per açò, un des objectius que se prepausen a cuert termini qu'ei arténher qu'era pròva entre a formar part dera Euroloppet, eth circuit de longues distàncies mès important d'Europa, qu'ei en calendari dera Federacion Internacionau.

De hèt, era Marcha Beret ja hè

temps qu'ei internacionau. Enguan, per exemple, es francesi heren bonis es pronostics e guanhèren en quate des sies categories. Maugrat que, sense dobte, eth nòm pròpri indiscutible dera jornada siguec er aranés deth Vitaldent Aran Rubèn Casenh, que s'imposèc ena distància des 21 quilomètres damb un temps d'ua ora e 12 minutes, set mens qu'eth dusau classificat en aguesta categoria, Marcos Hernández. Casenh arrecebec ua emotiva ovacion en crotzar era linha de mèta. E non sonque pr'amor que jogau en casa. Eth sòn trionf qu'èra ua bona metafòra deth que signifie aguesta corsa, donques Rubèn, abans de participar-i coma esportista ac hec coma simple aficionat dempús des cinc ans. Eth joen aranés se mostraue erós d'auer arthenhut "era corsa de casa", çò que hège mès doç encara eth trionf esportiu. "Jamès ac auie arthenhut, sò fòrça content". Casenh non dobte pas en qualificar aguesta sason d'excursionala. "A estat un an espectacular".

Per equipas, eth Vitaldent Aran, siguec eth clar trionfador. Atau, eth guanhador dera carrèra reina, era des

42 quilomètres, siguec eth francés Baptiste Cazaux, que milite ena equipa aranesa. Cazaux qualificuèc de "fòrça dura" era pròva, sustot en tram finau de Montgarri, "donques ère ua zòna complicada". Eth francés invertic dues ores e onze menutes entà corbir eth recorregut.

En çò que tanh ath pòdiu menin, era vencedora dera pròva dera categoria des 42 quilomètres sigu-

ec francesa. Atau, Marielle Bigot invertic lèu tres ores entà hèr eth recorregut. Sonque ua menuta dempús que crotzèsse era mèta, arribèc Mariona Aubert, deth Vitaldent Aran.

Eth bon temps animèc fòrça era jornada e familhes senceres e grops d'amics procedenti, sustot, de Catalonha e eth País Basc, contribuïren a hèr mès gran encara era Marcha Berret. Tanben s'í apuntèren esquiaires francesi, italians, argentini e olandesi. Es participaires destaquèren era

bona qualitat dera nhèu, atau coma era gran beutat deth paratge de Montgarrí, que lo convertissen en un lòc ideau entà practicar er esquí nordic. Eth director dera Marcha Beret e responsable d'Espòrts deth Conselh, Rafa Santmartí, se mostrèc satisfèt perra plan bona participacion, atau coma pes boni resultats der esquí aranés. En aguest sens, Santmartí prepausa convertir era Marcha en un eveniment de referéncia entre es espòrts d'iuèrn que se practiquen non sonque en Pirenèu, mès en tota Euròpa. En tèrmes semblables se pronòncia eth sindic Boya, qui considèra que cau impulsar era corsa enquia plaçar-la "ena elèit des pròves d'esquí de hons europèu".

Era Marcha l'organize eth Conselh Generau. Eth Govern, mès, compde damb eth supòrt dera estacion d'esquí de Baqueira-Beret, er ajuntament de Naut Aran e era Federacion catalana d'Espòrts d'iuèrn. Ua auta part importanta dera organizacion cor a cargue des Voluntaris d'Aran, que velhèren en tot moment entà qu'aguest eveniment popular siguesse un succès maugrat tota era gent que calie coordinar. Boya assegure qu'eri an estat "es grani protagonistes", persones anonimes e entitats coma es Pompièrs "qu'an hèt costat ara organizacion d'aguesta hèsta der esquí". Eth sindic tanben avalore fòrça positivaments eth trionf esportiu de Casenh e Vitalicent Aran que, ara sua manèra de veir, supause "era punta de lança d'ua solida basa de jòens abocadi as espòrts de nhèu". Un futur prometedor que hè a pensar qu'aguesti trenta ans de Marcha Beret son sonque eth principi.

MEMÒRIA ISTORICA

70 ANS DER EXILI ESPANHÒU EN FRANÇA

Eth sindic d'Aran, Francés Boya, prebotjarà era constitucion d'ua commission tecnica sus eth Memoriau Democratic entà pr' amor de trabalhar un projècte de recuperacion dera memòria istorica en Aran. Aquesta volentat ven determinada pera amassada qu'eth Sindic mantenguec damb era directora generau dera Memòria Istorica dera Generalitat, Maria Jesús Bono.

D'aguesta forma, eth Conselh Generau optarà as ajudes que balhe eth Departament d'Interior, Relacions Ins-

titucionaus e Participacion damb er objectiu de fomentar eth coneishement istoric dera luta democratica en Aran e garantir atau eth dret civic dera memòria collectiva coma patrimoni imateriau de toti es ciutadans d'Aran.

Per un aute costat, Francés Boya a participat enes actes de commemoracion der exili espanhòu en França, ara hè 70 ans, qu'an agut lòc ena vila de Sant Gaudenç, a on a visitat era exposicion Era retirada, organizada pera associacion Memoria y Exilio en-

tà aumenatjar as republicans espanhòus.

Eth Sindic a declarat que "ei important qu'eth Conselh Generau d'Aran, ua institucion democratica fòrça nauèra, sigue present e representat enes aumenatges e desgrèuges a totes es victimes dera luta pera democràcia, era proclamacion des valors que fonamenten eth sistèma democratic e era preservacion dera memòria civica contra es formes d'opression, autoritarisme e totalitarisme"

SARABAT D'ARAN

ETH GROP DE MUSICA BRAMATOPIN PUBLIQUE ETH SÒN PRUMÈR DISC

Eth 23 de junh de 2006, era tradicionau hèsta deth Haro de Les sigu-ec eth scenari entara presentacion en societat deth grop de musica tradicionau occitana Bramatopin. Dus ans e miei dempús, era formacion publica eth sòn prumèr disc, Sarabat d'Aran, qu'ère previst que se presentèsse eth 27 de hereuèr en hestivau Tradicionàrius de Barcelona. Eth títol deth disc ei, ath madeish temps, un resumit dera filosofia deth grop: musica entà escotar e musica tanben entà hèr dançar e animar era hèsta. E tostemp damb eth sagèth de denominacion d'origina fòlc der ample terri-

tòri occitan. Eth nòm de Bramatopin, justaments, hè referéncia a un estrument tradicionau de percussion bastit damb un topin de hanga, que hè de caisha de resson, e caperat per ua pèth de craba o oelha damb un horat en miei. Sarabat d'Aran includís autan tèmes pròpris coma adaptacions de cançons populares. Ua desena de tèmes qu'an gescut der estudi d'enregistrament qu'eth lidèr de 'Járabe de Palo', Pau Donés, a ena localitat de Betlan. Eth cantaire d'origina ribagorçana autanplan s'a animat a méter era sua coneishuda votz a un des tèmes: 'Eth os'. Qu'arrés s'enganhe, que

non a arren a veir aquest tèma damb era polemica reintroduccion de plantigrads enes Pirenèus. 'Eth Os' ei ua cançon populara fòrça divertida que Bramatopin includís en sòn repertòri sense clau política. Pr'amor que musica e politica van dera man ena aguesta formacion. Deuant deth grop figure un musician e escrivan que, ath delà, ei eth sindic d'Aran, Francés Boya. Ath costat de Boya (acordeon diatonic, flaütes e votz), participan en grop Tonho Cuito (vriolin, boha, flaütes e percussion), Anna Geli (guitarra, percussion e votz) e era responsable de Cultura e Politica Lingüística deth Conselh Generau, Maria Vergés (guitarra e votz). Eth CD ja pòt aquerir-se ena libreria Ruda de Vielha e enes de Bos-sòst e enes bars Saxo Blu de Vielha e Montanha de Salaridú e a trauers d'internet en blòg bramatopin.blogspot.com.

CAÇAIRES DE PARAULES

ROGER DE GRÀCIA PORTA DE LA TELEVISIÓ A LES LLIBRERIES LA SEVA EXPERIÈNCIA A L'ARAN

Eth programa de Tv3, *Caçaires de paraules*, presentat per Roger de Gràcia, dedicuèc un capítol ar occitan d'Aran. Ara, aguest trabalh audiovisuau s'a convertit en libre dera man der editor de Lhèida Lluís Pagés. *Caçaires de paraules ena Val d'Aran* ei

eth títol dera darrèra publicacion en occitan sorgida dera editoriau lheidatana. Roger de Gràcia visitèc a finaus d'est'an passat era Val d'Aran entà calar-se ena lengua occitana e, çò qu'ei mès important, entà presentar-la ath public catalan. Eth libre supause un

viatge per tota era geografia aranesa, que descorbís es secrèts d'ua lengua e d'un país. Es paraules son era desencusa entà hèr ua guardada istorica e tanplan politica d'Aran. Atau, es expressions populars e era fonetica se barregen damb eth paisatge e

Roger de Gràcia.

era realitat social. Roger de Gràcia visitèc era escòla d'Arties, eth palai de Gèu de Vielha, era sedença deth Conselh Generau, atau coma diuersi comèrci e cases particulars. Roger de Gràcia, ben acompanhat peth professor d'occitan dera Universitat de Lhèida Aitor Carrera, abituau collaborador der Aran ath dia, podec verificar coma es termières politiquas separen ua madeisha realitat lingüística damb ua visita a Bausen e ua auta a Melles, dejà en França, a on se parle eth dialècte gascon dera lengua occitana. Mès eth libre non se limite a transportar ath papèr eth scenari deth programa de Tv3, mès que tanben amasse materiau lingüistic des diuersi dialèctes der occitan, de Bordeaux enquia Casau. E tot illustrat damb 130 fotografies en color.

PAGÉS EDITORS E ER OCCITAN

Damb aguest nau volum era bibliotèca en occitan de Pagés Editors se hè encara mès gran. Çò que comencèc coma ua timida aproximacion ara lengua a trauèrs dera colleccion Garona, qu'ei aué ua inqüestionable realitat que, damb eth supòrt deth Conselh Generau, guanhe ambicion e rigor literària. Son sustot significatives es darrères traduccions de classicas catalans ar occitan, coma *Ací que repòse Nevares* de Peres Caldèrs e *Solitud*, de Víctor Català. Era aufèrta se completèc damb assagi coma *Entre dues frontèras*, d'Aitor Carrera e *Occitan en Catalonha*, de Jusèp Loïs Sans Socasau. Pròplèments, Pagés Editors prepare era traduccion d'ua des novel·las catalanes mès importants deth sègle XX, *Era plaça deth diamant*, de Mercè Rodoreda.

ETH PROJÈTE DETH BALNEARI D'ARTIES

ES EQUIPS TECNICS DETH CONSELH E ISOZAKI ETH PERFILEN

Es servicis tècnics, de Patrimòni, Mieï Ambient e Urbanisme deth Conselh Generau d'Aran s'an amassat damb representants deth gabinet der arquitecte nipon Arata Isozaki entà pr'amor de perfilar eth projècte de nau balneari en Arties. D'aguesta forma, s'auance ena redaccion deth projècte que "a de permetèr, a trauèrs deth prestigiós nòm d'Isozaki, de persutar enes objectius dera desestacionalizacion e era internacionalizacion, atau coma balhar qualitat e valor hijut ath torisme d'Aran coma destinacion de referéncia ena salut e eth benèster", segontes eth vicesindic 1èr e conselher d'Administracion Publica e Finances, Rufino Martínez, present ena amassada.

Entà Martínez, "ei important qu'eth Conselh Generau balhe supòrt as iniciatives empenedores des nòsti empresaris" e a avalorat "eth trabalh conjunt damb totes es institucions implicades e es promotors privats, sense eth quau projèctes coma aguest non poderien amiar-se entà dauant".

En transcurs dera amassada, es representants deth Conselh an demanat preservar, per mieï des informes corresponents, es caracteristiques de rusticitat e eth valor naturau e istoric deth Camin Reiau en-

tre Arties e Garòs ena sua conversion coma via d'accès entar equipament toristic. Eth camin patirà ua melhora substanciada damb era bastissa, ath delà, d'un nau pònt, preuist entà enguan. Aguest serà sufragat peth promotor, ara demora dera aprobacion deth plan parciau pera Comission d'Urbanisme dera Val d'Aran. Manquen ara es informes mieïambientaus qu'a d'eméter eth Departament de Mieï Ambient dera Generalitat entà qu'er Ajuntament de Naut Aran ne pogue hèr era aprobacion provisionau.

Tanben s'i an presentat es requisits dera Administracion entara gestion des aigües residuas e era rèsta de residus que generarà eth complèxe e s'an començat a definir es afectacions der àmbit idrològic dera naua infraestructura.

ENA ANTARAper **Jusèp Loís Sans**Director deth programa entara
creacion dera oficina Occitan en
Catalonha**Occitània grana**

Occitània ei grana, qualitativa e quantitativa. M'a escrit Mariano Alloco, un amic, des Valades d'Itàlia. A elaborat un manifest, que mos propòse, sus es 800 ans de persecucion que patim. Vo'n auferisqui un bocin, pera sua qualitat e entà que podegatz gaudir der occitan des nòsti companhs que son a mès de 1000 quilomètres. "Après uech cents ans siem encara aici! ...uech cents ans que dins l'Euròpa la s'es passada la tragedia de la Crosada Albigesa. Roma e Paris decideron enlora de derrabar aquò que per lor era un pericle mortal: una ipòtesi de civilizacion viscuda coma alternativa e que anava naissent dins

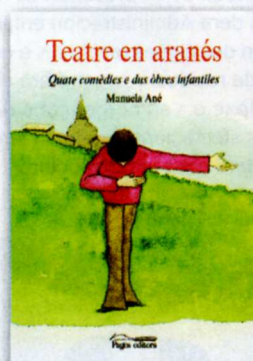
l'areal de lo vielh renhe Visigòt, la civilizacion occitana. Da las Alps a los Pireneus, da la Mediterranea e la Granda Aiga, dins lo còr d' Euròpa, auta era l'organizacion de l'estructura de poder, pilada sus lo concepte de 'paratge', entendut coma mesma dignitat dins lo respecte de las parts e de las responsabilitats. Una memòria collectiva junh encara las gents del còr de l'Euròpa e aquesti sentiments pòlon donar eura una contribucion substanciala per agachar a l'avenir. La civilizacion occitana nos a laissat decò un eritatge que da sempre pòl pas esser ganhat da la violéncia: es l'eidea que eura avem de l'amor, que la Cro-

sada a pas polgut derrabar e que eura es patrimon de l'umanitat; las chansons de los trobadors an donat votz al 'fin amor', lor chant companha la civilizacion occidentala e dins una chanson d'amor, 'Se Chanta' se arconeissen encuei los que parlon la lenga d'OC. Rès uech cents ans nos, que d'aquela civilizacion se reconeissen coma filhs, siem encara aici per navisar aquela tragedia e propausem que la Crosada de enlora se revire en confront eura, uech cents ans après, dins lo moment ente l'Euròpa chal que passe las barrieras e los confins e archampe totas las energias per agachar a l'avenir.

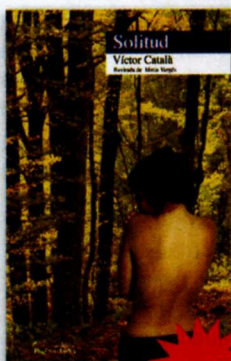
www.pageseditors.com
ed.pages.editors@cambrescat.es

Pagès editors

Garona
Libres
en aranés

Libes en occitan dera Val d'Aran

**Teatre en
aranés**
Manuela Ané

Solitud
Víctor Català

**En
vacances**
Tòni Escala

**Gramatica
aranesa**
Aitor Carrera

Sant Salvador, 8 - 25005 Lleida - Tel. 973 23 66 11- Fax 973 24 07 95

DICCIONARI

A

Abajoèra: nabiu
 Abonatge: abonament
 Agla: àguila
 Aiguavèr: vessant
 Apertier: pertanyer
 Arbes : arbres
 Arbilhon: arbust
 Arèu: boix grèvol
 Arrat: ratolí
 Arribes: ribes del riu
 Arriu: riu
 Arroçàs: penya-segat
 Arrominguères: esbarzer
 Auça: augment
 Aubargèr: boixerola
 Audèth: ocell
 Aupin: alpi
 Aueràs: avellana
 Auerassèr: avellaner
 Auet: avet

B

Bedoth: bedoll
 Besonh: necessitat. *Auer de besonh*: necessitar
 Besurp: moixera de guilla
 Bò: bou
 Borruguèr: arç blanc
 Bòsqui: boscos
 Broma: núvol

C

Cabiròu: cabirol
 Calhau: còdol
 Campar: observar
 Can: gos. També es diu *gosses*.
 Cap-arròl: cap-roig
 Carròta: pastanaga
 Casse: roure
 Caulet: coils
 Cauva: cova
 Cede: pèsol
 Cerdèr: cirerer
 Cernalha: sargantana
 Cèrvi: cérvol
 Cèu: cel
 Cistalha: cistell
 Cojardet: carbassó
 Conquest: conca del riu
 Corbassi: corbs
 Cors: curs de l'aigua
 Clauvisses: cloïsses

D

Debit: cabal
 Desnivèu: desnivell
 Dilhèu: potser
 Diuersitat: diversitat
 Dubertura: obertura

E

Èrba: herba
 Esbaussar: esfondrar
 Escara: nou
 Escarèr: noguer
 Espèciau: Especial
 Esquìrò: esquiol

G

Gai: gaig
 Gargolha: granota
 Gauèc: neret
 Gèu: gel
 Gimbró: ginebró
 Granissa: granit
 Granhoèr: aranyoner
 Garrabusta: arbust

H

Hai: faig
 Hantauma: fantasma
 Higa: figa
 Horat: forat
 Husta: fusta

I

Ion: mussol
 Isolament: Aïllament

J

Jadiment: jaciment
 Jordons: jardins

L

Lac: llac
 Laguens: dins
 Lauègi: allau
 Lèbe: llebre
 Lèu: aviat
 Libertat: Libertat
 Limorca: alga
 Liri: liri
 Lit: ànec
 Lòc: lloc
 Lúder: brillar
 Lueira: llúdriga

M

Maishines trèimhèus: mà-
 quines llevaneus
 Maitiada: matinada
 Matarràs: matoll
 Milhòc: blat de moro
 Mingrana: magrana
 Moracars: aigumolls

N

Nauèth: Recent
 Nhèu : neu
 Nivèu: Nivell

O

Os ròi: os bru

P

Paom: gall fer
 Passavèth: babol
 Passerat: pardal
 Panquèra: mostela
 Pèira: pedra
 Peirèra: pedrera
 Peisheus: pastures
 Peishi: peixos
 Perditz/Perdic/: perdiu
 Pibo: pollancre
 Picahust: picassoques
 Pin: pi

Poric: Pollet

Poth: gall

Prua: pruna

Q

Quauque, quauqua, quau-
 qui...: algun, alguna, alguns
 Que: en alguns casos no té
 traducció i només indica
 una afirmació. *Que i a un
 arramat de lengües*: hi ha
 una bona colla de llengües.

R

Relampit: llamp
 Relèu: relleu
 Rosèr de ca: gavrerra

S

Sable: arena
 Salimana: salamandra
 Sanglièr: porc senglar
 Sanfoèn: alfals
 Sason: estació de l'any
 Saumet: ase
 Saüquer: saüc
 Shènes: cadenes
 Sonque: només. *Non exis-
 tis sonque en...* Només exis-
 teix...; *pas sonque*: no no-
 més
 Suenhar: tenir cura

T

Talabames: flocs, volves
 Taishon: teixó
 Telh: tell
 Teish: teix
 Terren: terreny
 Telh: til·ler
 Tornejat: envoltar
 Totun: de tota manera, tan-
 mateix
 Transcors: Transcurs
 Trauèssa: travessia
 Trueita: truita de riu

U

Umiditat: humitat
 Usança: costum
 Utilisar: utilitzar

V

Varat: fossat
 Vèrme: cuc
 Vier: venir
 Vièur: viure
 Vop: guineu

Z

Zòna: Zona

VA DE LENGUA

per Aitor Carrera

Professor de lengua e lin-
 güística occitanes ena Uni-
 versitat de Lhèida

Ara mòda insulara

Qu'arribè ben soent qu'ua lengua a mès d'un mot quan un aute idiòma non n'a son-
 que un, e ath revès. Qu'ei quauquarren de
 plan normau. Cada lengua qu'a eth sòn inven-
 tari de paraules, que non cau que sigue tos-
 temp parallèl ath de totes es autes lengües
 deth mon, ne tanpòc ath dera lengua deth
 costat.

Un exemple: era forma catalana "amb". Er aranés qu'a mès d'un equivalent d'aquera pre-
 posicion, e se prenem en consideracion eth
 rèste dera lengua occitana —o aumens es for-
 mes mès importants deth domeni occitan d'un
 punt de vista geografic— eth nombre de for-
 mes que'n son sinonimes augmente d'ua ma-
 nèra importanta maugrat que totes an era ma-
 deisha basa formau.

En occitan qu'existís tanben "amb", que i a
 gent que pronòncie làmbel o làmel, o ben era
 forma "emb", que pòt arribar que sigue pron-
 nunciada lemèl en quauqui endrets.

En gascon qu'auem "dab", qu'ei tanben de Ca-
 nejan, a on coneishen encara "tab", qu'ei ua
 deformacion de "dab" (parallèlaments, "tamb"
 qu'ei ua deformacion de "damb").

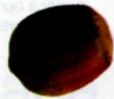
ARANÉS PARLAT

Mès en aranés parlat que podetz entèner en-
 cara d'autes variantes, coma "entamb" o co-
 ma "namb", çò que vò dèder qu'en Aran po-
 dem compdar aumens mieja dotzea de for-
 mes sinonimes entà ua soleta preposicion ca-
 talana. Que i son "damb", "dab", "tamb", "tab",
 "entamb" e "namb", e encara i aurie bèra au-
 ta prononciacion locau que'n calerie tier comp-
 de. Aqueth que serie tanben er orde des
 formes que calerie preferir.

"Dab" e "damb" qu'apartien o que calerie
 qu'apartenguessen ar occitan estandard de
 Gasconha, e "entamb" e "namb" que son
 formes mès minoritàries, que non cau admè-
 ter en aranés estandardizat, formau o escrit.

DOP
ARRÓS DELTA DER EBRE

DOP
AUERÀS DE REUS

DOP
HORMATGE DETH NAUT URGEL E ERA CERDANHA

DOP
ÒLI DETH BAISH EBRE-MONTSIÀ

DOP
ÒLI D'ES GARRIGUES

DOP
ÒLI CIURANA

DOP
ÒLI DE TÈRRA NAUTA

DOP
BODER DETH NAUT URGEL E ERA CERDANHA

PRODUCTES CATALANS · ERA ORIGINA EI QUALITAT

IGP
CEBAT DE VALHS

IGP
CLEMENTINES DES TÈRRES DER EBRE

IGP
LANGOÏSSA DE VIC

IGP
POLHASTRE E CAPON DETH PRAT

IGP
POMA DE GIRONA

IGP
TRUHES DE PRADES

IGP
TORRON D'AGRAMUNT

IGP
VEDÈRA DES PIRENÈUS CATALANS

Catalonha ei un país damb ua gran diversitat de productes agroalimentaris. Tanben a, ar encòp, un gran respècte pera tradicion e un decidit esperit innovador. Tot açò hè possible molti productes de qualitat, ligat ath territòri e as processè d'elaboracion. Era Generalitat e era Union Europèa distinguïssen aguesti productes damb es sagèths DOP i IGP.

**DENOMINACION
D'ORIGEN PROTEGIDA**

**INDICACION
GEOGRAFICA PROTEGIDA**